

PRESENTARIÓ G. C.

Les Borges 13-VI-
i Balaguer

1996

En un acte d'aquesta mena, cal comptar amb la complicitat del públic o de bona part del públic. Vull dir, al costat de les persones que acuden a escoltar què els diran o a fer acte de presència social, hi ha, espero, una majoria que se senten implicats en el contingut de l'esdeveniment, que, en un cas tan personalitzat com el d'una Obra Completa voldrien trobar-se dins la pell de l'autor i saber què se sent en circumstància com aquesta. De fet, els reporters m'ho han demanat.

La resposta és doble: d'una banda, veure que és editada la teva obra completa, completa en un sector, et fa sentir prop del que en diuen un clàssic, aquelles persones que necessàriament surten als manuals i a les enciclopèdies: en el meu cas, podrà discutir-se legítimament la densitat i la qualitat, però entro en aquells prestatges per la quantitat, que ja ha estat remarcada.

De l'altra banda, et fa sentir un poc cap al final de trajecte, com si de cada vegada més trobessis més plaer a seure a la vora del camí que a recórrer-lo. No serà del tot veritat, però hi ronda. Són molts anys de picar la tecla, i és lògic que, podent contemplar la fillada reunida, et sigui de bon paladar anar deixant la intensitat de la creació narrativa i tal vegada entretenir-te en els feinejaments de les memòries, dietaris, assaigs i confessions.

Al cap i a la fi, he deixat una extensa obra narrativa que, en els diversos matisos i colors satisfà una ampla estesa de gustos dels infants i joves. He escrit arguments situats a la prehistòria, al segle XI, al XIII, al XV, al XVII i al XVIII XIX, i als nostres temps. He situat les accions al marc de la Mitologia, dels viatges espacials, al mar, a la muntanya, a les ciutats, a les illes, al camp del pagès, als monestirs, dins espessos boscos i als deserts. Centenars de personatges

'passen per les pàgines, entren, surten, cauen i s'aixequen, juguen a fet i amagar amb el lector, i entre tants de cors humans bellugueja una cohort de besties i bestioles: óssos, llops, gats, gossos, picots, llangardaixos, lleopards, senglars, cavalls mosteles i cérvols. Un món de vegades vertiginós, pocs cops reposat, ple d'acció i d'il·lusió.

El fet de trobar-me a Balaguer fent part dels presentadors de l'obra completa, evoca en mi records dels començos de solidificació de la tasca d'escriptor. Si bé el gran gruix de l'obra meva fou generat a Lleida i a Puiggròs, vora les Borges, a Balaguer ^{vint anys abans} vaig aprendre a donar forma al text per a ésser representat dalt d'un escenari (el cas de Nerta), o per dur a la pantalla (La imatge), o finalment en forma de llibre (Festa Major) i aquell aprenentatge que corria paral·lel a la col·laboració en premsa (Labor) i a la ràdio (guions per al programa de l'Institut a la ràdio local), esdevingueren vies d'accés a la normalitat com a escriptor de què després he pogut gaudir. Balaguer, finalment, em revelà un tast de la terra, de la història i de la tradició popular ben útils i fruitosos. Això i la bona harmonia de la família i els amics, m'inspirà prou.

Ara tots aquells volums caminaran en dues hosts: afilerats, individualment, en volums independents, que s'anirant reeditant si continuen afavorits pel públic lector: la confecció de l'Obra Completa, doncs, no vol dir desaparició de les publicacions individuals: el segon grup dels meus llibres, és clar, serà l'aplegament en l'O.C.

Jo haig de reiterar ara el meu agraïment a La Galera, Enciclopèdia Catalana i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, que han fet eixir l'obra al carrer amb tanta dignitat, riquesa i elegància.

passen per les pàgines, entren, surten, cauen i s'aixequen, juguen a fet i amagar amb el lector, i entre tants de cors humans bellugueja una ~~host~~ host de bèsties i bestioles: óssos, llops, gats, gossos, picots, llangardaixos, lleopards, senglars, cavalls mosteles i cérvols. Un món de vegades vertiginós, pocs cops reposat, ple d'acció i d'il·lusió.

I avui té una especial significació per a mi estar present en aquest acte perquè el gruix d'aquesta obra completa va ser escrit durant els anys de professor al Col·legi Montserrat i a l'Institut de les Borges, quan vivia a Puiggròs: és, doncs, una producció que majoritàriament porta la denominació d'origen de Les Garrigues. En aquests dinou anys vaig escriure a Puiggròs

47 llibres, dels quals trenta i tants seran dins aquests catorze volums de les obres completes de temàtica infantil-juvenil.. La vinculació garriguenca es tradueix en aquesta energia creativa, que me la devia donar l'aigua, els productes de l'hort i l'oli de la terra, mentre que la inspiració venia del fet de treballar cada dia una estona i no de cap miracle, fora del de tenir la més desitjable de les companyies conjugals.

Ara tots aquells llibres caminaran en dues hosts: afilerats, individualment, en volums independents, que s'anirant reeditant si continuen afavorits pel públic lector: la confecció de l'Obra Completa, doncs, no vol dir desaparició de les publicacions individuals: el segon grup dels meus llibres, és clar, serà l'aplegament en l'O.C.

Haig de reiterar ara el meu agraïment a La Galera, Enciclopèdia Catalana i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, que han fet eixir l'obra al carrer amb tanta dignitat, riquesa i elegància.

En el capítol de les ^{a persones}gratituds, figura en lloc pre^eminent algú de qui seré deutor tota la vida : Josep Maria Aloy, que està estudiant ^{(des de fa vora vint anys}la meva trajectòria vital i intel.lectual, catalogant la meva obra per a xics i per a grans, i finalment, ha planificat i dirigit aquesta Obra Completa. La seva contribució ha estat exemplar, no solament en aquest episodi, sinó per infondre'm ànims i fer-me perseverar en aquesta tasca solitària, força desèrtica, de l'escriptor.

I per la seva presència aquí a l'estrada i contribució a la presentació, Dolores Sistac i Josep Borrell. I a tots els qui des dels grups i institucions de Les Borges, heu contribuït a l'acte.

Avui, a la meva fidelitat de sempre han volgut correspondre els esperits borgencs i del rodal, encapçalats per la Corporació municipal, els centres d'ensenyament, entitats i publicacions. A tots també, el testimoni de regraciament.

Bona ventura i bona lectura.

Ja hem depassat el mig any d'“escriptors del mes”, i penso que els qui m'han precedit us hauran fet saber les seves experiències. És que sembla de rigor fer-ho: de què voleu que us parli una persona que escriu com viu sinó de la seva vida, que és la seva escriptura? Això de la interconnexió vida-escriptura es dóna per suposat fins i tot en els escriptors que ho dissimulem més o menys. Jo mateix, hortolà constant, declaro sovint que si em surten bé les pastanagues o les cols de primavera o les perones, em sento tant o més satisfet que si em surt rodó un llibre. És una frase, no crec que si em donessin a triar em decantés per la pastanaga. Al cap i a la fi una cinta de video que va realitzar-se fa uns anys a Lleida i que descrivia la meua vida, es titulava “Escriure com viure”.

Vida, doncs, escriptura. No és poc sovint que, visitant centres d'ensenyament, particularment els dels primers graus, la quitxalla em demani: “Com es fa un llibre?” Feu la pregunta en un altre marc, a un artesà: “Com es fa un cistell?”: us respondrà que s'agafa el vímet i es torç, se subjecta bé per fer la base, es passa així i aixà... I veieu com l'està fent, i com li surt. L'explicació però, no us permetrà pas d'entrar de ple en el camí de la confecció, perquè no esteu dins de l'artesà, no viviu el procés pel qual les cèl·lules del seu cap dominen les cèl·lules del vímet. Amb l'escriptor us passarà igual: veureu com omple el full o la pantalleta de mots, sembla tot lògic, ordenat, seqüencial. Proveu de fer el cove, proveu de fer un text imaginatiu, literari. S'hi ha d'haver nascut i s'ha hagut de practicar molt. Fer-se un ofici, mantenir el miracle de transformar les connexions que es produeixen dins el cap en una obra acabada, és sempre un miracle. Podem explicar com, després que l'autor ha lliurat el text a l'editor i aquest l'ha dut a l'impressor, al relligador, al distribuïdor i al llibreter, tenim el llibre a les mans: però no podem transmetre al públic el secret de la confecció primera del text, el procés de la creació.

Miracle que es produeix perquè hi ha un impuls, una energia: “quan el pren la fal·lera de fer un nou llibre, es tancava i, perdent

quilos, escrivia durant quinze dies” confessen els testimonis dels processos creatius de Georges Simenon. No sempre el neguit és tan fort ni, per descomptat ni en tothom, tan teatral l'espectacularitat del procés; tot amb tot, sempre hi ha una febre, que ens pren mentre efectuem la transfusió del cap a les planes.

Per sort, en casos com el meu, d'escriptor que ha estat batejat de “tot terreny” el plantejament de moltes de les obres que he fetes no s'assembla —ni podia assemblar-se— al d'altres. Quan he hagut de fer un llibre de viatges —per exemple la sèrie *Catalunya-Visió*— m'he documentat fredament abans de començar, he estudiat els mapes, els informes econòmics, les tradicions, les comunicacions i el perquè dels assentaments i vies: això em permetia d'entrar a fer el text després de dos processos: a) el d'estudi previ, b) el de la constatació i afegit de notes preses durant el viatge. L'elaboració era menys lliure, tenia uns carrils previs. Això és enriquidor, car després d'un llibre d'aquella sèrie venia una novel·la d'acció, i llavors partia d'un personatge, una situació o, molt comunament, d'un ambient. I tenia llibertat total de col·locar la seguida de peripècies al meu grat i seny... o foll criteri.

O se'm plantejava l'estudi crític d'un autor, o el pròleg a unes obres completes: estudis del tema, tàctiques de treball, de vegades gir total dels estudis anteriors, enfocament crític nou, una elaboració juxtaposada, etc.

O m'oferien de compondre un llibre de text, seguint els qüestionaris oficials, per a Batxillerat i també per a Formació Professional. No m'hi vaig pas pensar gaire a acceptar; durant una bona temporada vaig planejar les obres, mirant d'equilibrar el contingut, buscant els llocs d'on podia extreure exemples antològics: després vaig fer la redacció.

Voldria fer un incís a propòsit de la redacció. Ara no analitzo el tipus de públic que pugui tenir al davant: parlo d'una manera general, potser pensant en un tipus d'audiència no especialitzada.

Presentar l'obra completa a Balaguer és l'acte que acaba la primera tongada de sessions similars tingudes fins ara a Lleida, Barcelona, Mataró, l'Espluga de Francolí, les Borges Blanques, fins avui. Té, però, encara, més significació, com diré després d'atardar-me una mica en quin tipus d'obra completa és.

Ja ho ha dit Josep Maria Aloy, aquest amic que fa vint anys que estudia la meva obra conjunta i a la menuda: es tracta de l'aplegament, en col·lecció de tots els llibres que he escrits destinats al públic dels infants i pre-adolescents. Una producció abundosa, però que correspon a una tercera part de tot el que he escrit.

Ara, és la part d'obra més coneguda: la gent t'identifica amb un sector de la teva activitat, perquè ha estat més divulgat i donat a conèixer: vaig tractar un excel·lent aqua rel·lista gironí que era també un pianista de primera fila: era conegut quasi només com a pintor.

Ens hi hem de resignar: l'editorial no ha dit res, encara, de fer una obra completa amb els meus deu llibres de viatges, els cinc de divulgació i estudi, els altres volums, sis més, d'assaig, confessions, dietaris i memòries. Ni amb les vuitanta traduccions de llengües estrangeres que omplen tot un altre prestatge de casa: s'ha cenyit a la producció infantil. I fa bé del punt de vista empresarial: aquests llibres ara editats en volums col·lectius es continuen publicant individualment, i constitueixen un bon èxit per a la casa editora. I per a l'autor, no hem de fer pas falsa modèstia.

I et demanem, periodistes, parents, amics i gent diversa: Què se sent quan es veu l'obra completa publicada? Doncs, breu: es veu com si diguéssim un final d'etapa i també, enllà de la satisfacció, una mica d'oasi per descansar i deixar la novel·la d'acció i dedicar-se als dietaris, les reflexions, les memòries. Han estat cinquanta anys de picar les tecles, d'inventar històries nervioses i heroiques, personatges a centenars, i tota una Arca de Noè bellugosa, des del menut gosset Rovelló al picot d'

Els convidats del bosc o el llargardaix i el collomí de Saberut i Cua-Verd.

Hi ha ~~unes~~ etapes de l'escriptor que venem ~~marcades~~ ^{per} ~~un~~ ^{ell} àmbit geogràfic local. I quan hi retorna, com és avui el cas, recorda vivament aquella circumstància i l'activitat antiga. A Sant Feliu de Guíxols començava tot just a dibuixar una trajectòria d'aprenent de escriptor professional. Encara calia escriure em castellà el que publicaves, i en català el que guardaves. Primers anys cinquantes. A Balaguer, darrers anys cinquantes, la vocació es desplegava, concorria a ~~cursets~~, ja en català, i entre vacances a Sant Martí de Maldà ^{a Barcelona} i cursos a Balaguer aquella etapa ~~de~~ solidifi-

cació de la tasca d'escriptor. Si bé el gran gruix de l'obra meva ^{seria} generat a Lleida i a Puiggròs, vora les Borges, ^{els anys 60 i 70} a Balaguer vaig aprendre a donar forma al text per a ésser representat dalt d'un escenari (el cas de Nerta), o per dur a la pantalla (La imatge), o finalment en forma de llibre (Festa Major) i aquell aprenentatge que corria paral·lel a la col·laboració en premsa (Labor) i a la ràdio (guions per al programa de l'Institut a la ràdio local), esdevingueren vies d'accés a la normalitat com a escriptor de què després he pogut gaudir. Balaguer, finalment, em revelà un tast de la terra, de la història i de la tradició popular ben útils i fruitosos. Això i la bona harmonia de la família i els amics, m'inspirà prou.

Ara tots aquells volums caminaran en dues hosts: afilerats, individualment, en volums independents, que s'anirant reeditant si continuen afavorits pel públic lector: la confecció de l'Obra Completa, doncs, no vol dir desaparició de les publicacions individuals: el segon grup dels meus llibres, 'es clar, serà l'aplegament en l'O.C.

Jo haig de reiterar ara el meu agraïment a La Galera, Enciclopèdia Catalana i l'Institut d'Estudis Ilerdencs, que han fet eixir l'obra al carrer amb tanta dignitat, riquesa i elegància.

humanitzada, com se sol fer : ell, el gosset, domina totalment l'escena de cap a cap del llibre. En el segon cas, el protagonista hi és en funció de l'escenari, el poble desert per raó dels avatars d'una guerra ; malgrat la forta personalitat del protagonista, és gràcies a l'escenografia que pren relleu. Sense el punt de partida d'aquell marc on se situa l'acció, autèntic escenari teatral - L'Alcalde Ferrovell en principi era pensada com a obra de teatre - aquell personatge no seria el que és.

Crec molt en els ambients, i els que conec bé, per exemple els rurals, els descriu a tocs impressionistes, curtes pinzellades, conscient de la necessària contenció a l'hora de fer el text, però tenint-los molt endins, gairebé patint-los mentre m'hi refereixo. Simplement, els revisc. Igualment se m'enduen els personatges protagonistes. Penso que escric en un estat emotiu. Apa, a riure i a plorar.

Sí, tot aquest procés arrenca de l'emotivitat i, per tant, abans de materialitzar-se en text passa per un segon de temps que desencadena l'impuls. Algú dirà que és una explicació pobra, i poc intel·lectual. Ho sento, no en sé més.

JosepM. Aloy

A la vida es donen els girs més inesperats : un mestre de Manresa que vaig conèixer a principis dels vuitanta era, inicialment, un de tants mestres que feien llegir amb cura llibres infantils a classe : després, en interessar-se personalment per l'autor Josep Vallverdú, vam fer amistat i ell aprofundí l'estudi de les meves obres i a poc a poc ha anat bastint una autèntic arsenal de notes crítiques sobre la meva producció, al mateix temps que es feia un expert en literatura juvenil en general, un dels més profunds coneixedors que tenim en aquest camp. Finalment, és al davant de la Biblioteca Vallverdú, l'ha planejada en tots els detalls i n'és el director. Una persona així, per a un autor no és només un reforç, és un puntal de vivència. Gràcies, Josep Maria,

Em semblava, justament, que en la nòmina de poblacions on es presentava aquesta obra Completa no podien faltar-hi aquelles on jo vaig començar a formar-me com a escriptor. Fa anys el recordat Josep Maria Monill va convidar-me a fer una xerrada sota el títol de "Trenta anys de tecla." Ara ja en són cinquanta, i retrobo la companyia dels amics de Balaguer, la ciutat del fidel atractiu, convocada per l'amic Rafel Molina, amb qui tant de coses hem parlat, hem rigut i hem projectat.

Gràcies a ell, a l'Ajuntament, i a tots vosaltres.